

De expert: Dasha Elfring

Uitvaartfotograaf Dasha Elfring weet: “Herinneringen verkleuren of worden zelfs vergeten. Kunnen terugvallen op beelden kan heel waardevol zijn.” De Haarlemse heeft veel ervaring, maar: “Ik moet nog iedere keer over een drempel stappen. Dat zal ook niet veranderen.”

VERSTROOIEN

Een kleinkind helpt mee met
het verstrooien van de as.

“Toen ik zestien was overleden mijn opa en oma en de herinneringen die ik had aan die uitvaarten beperkten zich tot een schemerige condoleancezaal en de koffie en het plakje cake na afloop,” aldus Dasha, die acht jaar geleden als fotografiestudent voor het eerst bij een uitvaartcentrum fotografeerde. “Op de Academie kregen we de opdracht een bedrijfsreportage te maken en ik besloot een uitvaartonderneming te benaderen. Die keuze maakte ik op basis van mijn herinnering en ervaring met uitvaarten. De opdracht leerde me dat ik het fascinerend vond om op een integere manier foto’s te maken van de overledene. Ik vond het niet eng, maar juist mooi. Ook om te zien hoe een uitvaartonderneming werkt en hoe de nabestaanden afscheid nemen.”

Het roer om

“Ik werkte in de communicatiewereld en ging een jaar reizen. Ik had een aantal passies, waarvan fotografie er één was. Sinds mijn twaalfde, toen ik een Voigtlander cameraatje van mijn vader kreeg, speelde fotografie een grote rol in mijn leven. Ik fotografeerde veel en volgde cursussen, maar het bleef op amateurniveau steken. Na het jaar reizen besloot ik mijn hart te volgen. Na thuiskomst van de reis, inmiddels negen jaar geleden, schreef ik me direct in aan de Fotoacademie in Amsterdam. Tevens schreef ik me in bij de Kamer van Koophandel en startte direct met het uitvoeren van verschillende opdrachten, ook om uit te vinden wat ik zelf graag wilde. Mijn hart lag bij documentaire en portretfotografie, zo ontdekte ik.”

Een tijd later werd Dasha gebeld door een uitvaartonderneming in Haarlem: “Er was een familie die vroeg om een fotograaf. Ik besloot de uitdaging aan te gaan, zei toe en weldra volgden meer uitvaarten.” Dasha noemt uitvaartfotografie als een mooie tegenhanger van haar overige fotowerk, dat veelal snel moet gebeuren en hectisch is: “Ik fotografeer voor onder andere de Gemeente Haarlem, voor pensioenfondsen en regelmatig heb ik een bekende Nederlander of politicus voor de lens. Dit doe ik vanuit mijn onderneming Dasha Photography. Uitvaartopdrachten doe ik vanuit mijn andere onderneming: Stilbeeld Uitvaartfotografie; dit onderscheid maak ik heel bewust.”

▲ AFSCHEID

Een jonge moeder wordt ten grave gedragen.

“Respect hebben en de juiste nuance vinden, dáár gaat het om”

Het leven zoals het is

“Uitvaartfotografie beantwoordt heel sterk aan hetgeen ik waardeer in documentairefotografie: het vastleggen van het leven zoals het is, afscheid nemen, sterke emoties. De dood is een onderdeel van het leven. We willen er niet aan denken maar toch krijgen we er allemaal mee te maken. Daarnaast is het mijns inziens belangrijk dat er foto’s gemaakt worden van een afscheid. Want wat herinner je jezelf nu van zo’n hectische dag? Het is een cliché-uitspraak maar het is waar: je ondergaat het in een roes. Daarom kunnen foto’s belangrijk zijn. Maar ook als een jonge ouder overlijdt kan het voor kinderen op een later moment van belang zijn dat er beeld van het afscheid van papa of mama is.” Dasha weet het als geen ander: “Onlangs sprak ik met een vriendin over momenten tijdens het

afscheid van mijn vader die in 2007 plotseling overleed. Die vriendin stelde na ons gesprek: ‘Dan heb jij dat toch echt anders ervaren dan ik.’ We waren er allebei bij, maar herinneren ons verschillende momenten. Dat vond ik een eye-opener: dat er dingen waren die ik niet of anders heb waargenomen.”

Dasha’s vader overleed tijdens een familiebezoek in Singapore. “Direct na het bericht vroeg ik aan mijn broer: ‘Wil je alsjeblieft zoveel mogelijk foto’s maken?’ Ik vond het van groot belang dat ik later terug kon zien waar mijn vader was en hoe het er daar allemaal aan toe ging. Zo kon ik een beeld vormen, en dat vond ik erg belangrijk.” Na de begrafenis van haar vader fotografeerde Dasha anders: “Ik let sinds dat moment nóg meer op details en opmerkelijke momenten.” Ze noemt een voorbeeld: “Zo was ik eens bij het moment waarop de kist werd gesloten

Web:
www.dasha.nl
www.stilbeeld.nl

▲ AANRAKING

Een laatste aanraking voor het sluiten van de kist.

van een overleden vader. Heel intiem, ik was in de woonkamer met enkel moeder en haar twee zoons. De jongste van een jaar of vier rende nog vlug naar boven en kwam terug met een paar sokken. Want het zou wel koud zijn onder de grond, zo meende hij." Dasha vervolgt: "Wat weet zo'n jongen over tien jaar nog van dat moment? Zijn moeder kan het hem vertellen, maar het is ook heel fijn dat daar een foto van is. Herinneringen verkleuren of worden zelfs vergeten. Kunnen terugvallen op beelden kan dan heel waardevol en tot steun zijn."

Respect hebben, maatwerk leveren

Er zijn twee kanalen waarop men Dasha benadert, of ze vinden haar op het web,

of de uitvaartonderneming raadt haar aan. "Mijn wens is altijd om de nabestaanden te ontmoeten voor de afscheidsceremonie. Ik heb dat nu drie keer niet gedaan door de wens van de familie, en het werkt toch minder prettig. Ik wil graag dat men weet wie ik ben, en dat ik ook een idee heb wie zij zijn. Op de dag van de uitvaart loop ik rond met twee camera's met grote, lichtsterke lenzen en telelenzen. Dat ziet er imposant uit, en de uitdaging is om eigenlijk onzichtbaar te zijn." Dasha vervolgt: "Door een ontmoeting vooraf voel ik me minder ongemakkelijk op de dag van de uitvaart, want ik moet nog iedere keer over een drempel stappen. Dat zal ook niet veranderen; bijvoorbeeld het moment voor het

sluiten van de kist wanneer iemand of een aantal mensen overmand wordt door verdriet, dan is dat zó intiem. Dat moment blijft moeilijk om te fotograferen." Soms krijgt Dasha nog een brok in haar keel, daar verandert haar opgedane ervaring of de hoeveelheid uitvaarten die ze reeds fotografeerde niets aan. Dasha: "Maar er zijn ook uitvaarten waarbij dat niet gebeurt. Feit blijft wel dat ik na een dag fotograferen alles gegeven heb. Hevige emoties overal om me heen, en ondertussen mag ik geen moment missen. Je kunt 't niet overdoen."

In een kennismakingsgesprek worden praktische zaken besproken, en dat is niet onbelangrijk. "Ik benoem een aantal duidelijke fotomomenten, en dat is nuttig want veelal weet men zelf niet waarvan foto's moet worden gemaakt. Dat is niet erg, en heel begrijpelijk want daarover denk je nu eenmaal niet zo snel na. En ik vertel ze dat ze het gewoon moeten zeggen wanneer ik even een stapje terug moet nemen, of

“Hevige emoties overal om me heen, en ondertussen mag ik geen moment missen”

wanneer ze even alleen willen zijn. Ik vraag ook even kort naar de familieverhoudingen onderling: zijn er misschien gevoeligheden of willen er mensen niet op de foto, want ieder huisje heeft z'n kruisje." Het volgende contactmoment is bij de dag van de uitvaart: "Veelal meld ik me bij de mensen thuis. Daarom vind ik het ook prettig als ik van tevoren al weet bij wie ik over de vloer kom."

Maatwerk is het, zoveel is zeker. Ook in het juist afronden van een samenwerking komt dit naar voren. "Sommigen kiezen voor een dvd met de foto's, maar het leeuwendeel wil graag een album. Ik heb prachtig papier gevonden en voor de omslag zijn de mogelijkheden legio. Zo heb ik eens het omslag laten bekleden met een streepjesoverhemd. De overleden man

en vader droeg louter gestreepte hemden, en moeder en drie kinderen kozen ieder een eigen overhemd uit. Op de omslag zag je nog een detail van een borstzakje en de bewaarcassette klikte je dicht met een van de manchetknopen van het overhemd. Nee, geen album en uitvaart is hetzelfde."

Maatwerk is het evenzogoed in de omgang met mensen: "Discreet zijn is ook van belang, maar die term is vooral van toepassing op diegenen die niet, of minder van doen hebben met de uitvaart. Ik heb gewerkt voor de nabestaanden van een aantal bekende Haarlemmers. Daarover kan ik natuurlijk niet in geuren en kleuren op feestjes uitwiden. En de foto's die ik maak, die zijn enkel en alleen voor diegenen die me de opdracht gaven en voor niemand anders." Tot zover

discretie, want in de kern gaat het om iets dat Dasha anders zou willen omschrijven: "Respect hebben en de juiste nuance vinden, dáár gaat het om."

Een goede fotograaf zou het kunnen, respect hebben voor z'n opdrachtgevers en genuanceerde beelden maken. Maar sommige dingen kun je niet leren: dit vak moet je eenvoudigweg liggen. Dasha: "Zet je mij in een drukke ruimte en ik ben diegene die rustig in een hoekje gaat zitten om alles eerst op z'n gemak te observeren. Ik treed niet zo snel op de voorgrond. Van families kreeg ik als feedback: 'Je was er wel, maar ook weer niet. Op de goede momenten zag ik je een foto maken, maar verder leek je onzichtbaar'. Een beter compliment kun je niet krijgen, vind ik." ■

▼ WYTZE

Wytze (6 jaar) schreeft de kist van zijn vader dicht.

